

Presentation av rapport inom patientsäkerhetsområdet 2017

Socialstyrelsens rapporter inom patientsäkerhetsområdet

- I Socialstyrelsen rapporter om patientsäkerhet beskriver vi utvecklingen av patientsäkerheten i landsting och kommuner.
- Rapporten är ett kunskapsunderlag till stöd för det fortsatta patientsäkerhetsarbetet i landsting och kommuner.
- Rapporten redovisar nuläget, speglar skillnader i utfall och beskriver utvecklingsområden samt genomförda och pågående utvecklingsarbeten.

Områden som redovisas i rapporten

- Strukturella förhållanden som påverkar patientsäkerheten.
- Åtgärder som förebygger vårdskador.
- Patientens delaktighet och medverkan för en säker vård.
- Förekomst av skador och vårdskador.
- Utvecklingsarbeten för att stärka patientsäkerheten.

Strukturella förhållanden

- överbeläggningar

- Inom somatisk vård har överbeläggningar ökat från 2,6 till 3,7 per 100 disponibla vårdplatser mellan 2013 och 2016.
- Inom psykiatrisk vård har överbeläggningar ökat från 2,1 till 2,5 disponibla vårdplatser mellan 2013 och 2016.
- Det är flest överbeläggningar på sommaren och vid årsskiftet.

Strukturella förhållanden

- sammanhållen vård och omsorg

- Framför allt kommunerna har initierat flera nya arbetssätt för att främja en samlad vård och omsorg.
- Fungerande arbetssätt behöver spridas mellan länen.
- Brist på samverkan mellan olika aktörer är en patientsäkerhetsrisk.
- Samverkansproblem beror ofta på otydlig kommunikation och bristande information mellan olika verksamheter.

Strukturella förhållanden

- klinisk simulering och diagnostik

- Klinisk simulering och färdighetsträning har intagit en mer central plats för att höja kompetensen hos vårdens medarbetare.
- Förutsättningar och utbud varierar stort mellan olika simulerings- och träningscenter.
- Diagnostiska fel är inte ovanliga men förekomsten är svår att bedöma.
- Kunskapsläget gällande diagnostiska fel behöver utvecklas.

Faktorer som påverkar förekomst av vårdrelaterade infektioner

- Landstingens styrning av vårdnära städning har förbättrats.
- I genomsnitt följer 77 procent av personalen i landstingen basala hygienrutiner och klädregler. Spridningen mellan landstingen är mellan 64 och 86 procent.
- Följsamheten till basala hygienrutiner och klädregler ligger på 51 procent i kommunerna. Det var ett lågt deltagande i mätningen.
- Antibiotikaförsäljningen i öppen vård fortsätter att minska. Det är stor variation mellan landstingen.

Åtgärder som förebygger vårdskador*

- Mellanmål är den vanligaste förebyggande åtgärden för personer med risk att få trycksår.
- Larm eller extra tillsyn är den vanligaste förebyggande åtgärden för personer med risk att falla.
- Vägning var tredje månad är den vanligaste förebyggande åtgärden för personer med bedömd risk att bli undernärda.

*Avser åtgärder som är registrerade i kvalitetsregistret Senior alert.

Olämplig och riskfylld läkemedelsbehandling

- Användningen av läkemedel som bedöms vara olämpliga för äldre fortsätter att minska.
- Det är stora skillnader i läkemedelsanvändningen mellan boendeformer.
- Användningen av antipsykotiska läkemedel har ökat i särskilt boende.
- Antidepressiva läkemedel ökar risken för fallskada eller mag-tarmblödning hos äldre.

Patientens delaktighet och medverkan för en säker vård

- Delaktiga patienter kan bidra till att minska förekomsten av vårdskador.
- Klagomålen till patientnämnderna, Inspektionen för vård och omsorg (IVO) och anmälningar till Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag (Löf) ökar.
- Klagomålen till patientnämnderna och IVO handlar oftast om vård och behandling t.ex. otillräcklig information om den fortsatta vården.
- Skador i egenvård går inte att bedöma utifrån tillgängliga data.

Förekomst av skador och vårdskador

Markörbaserad journalgranskning i somatisk slutenvård för vuxna visar att:

- Andelen vårdtillfällen med vårdskador har minskat mellan första halvåret 2013 och första halvåret 2016 från 9,0 procent till 7,5 procent.
- Fram till mitten av 2015 var det en successiv minskning av andelen vårdtillfällen med vårdskador. Därefter verkar trenden ha planat ut eller vara svagt uppåtgående.
- Utlokaliserade patienter har dubbelt så hög andel vårdtillfällen med vårdskador än patienter som vårdas på disponibel vårdplats.
- Män drabbas oftare av vårdskador än kvinnor.
- Vårdrelaterade infektioner (VRI) är den vanligaste skadan men andelen vårdtillfällen med VRI har minskat.

Förekomst av skador och vårdskador

- Punktprevalensmätning visar att vårdrelaterade infektioner (VRI) ligger runt 9 procent med en stor spridningen mellan landstingen.
- 1,6 procent av vårdtagarna i särskilt boende har en VRI.
- 13 procent av patienterna i landsting drabbas av trycksår.
- 8 procent av patienterna i kommunal vård och omsorg drabbas av trycksår.
- Förekomsten av fall i kommunal vård och omsorg är 7 procent.
- Vårdgivarnas rapportering enligt lex Maria har ökat.

Nationellt patientsäkerhetsarbete

- Samlat stöd inom patientsäkerhetsområdet - ett digitalt kunskapsstöd som lyfter fram och beskriver det mest centrala inom patientsäkerhetsområdet.
<https://patientsakerhet.socialstyrelsen.se/>
- Tydliggörande av centrala begrepp inom patientsäkerhetsområdet.
- Föreskrift om systematiskt patientsäkerhetsarbete inklusive en handbok.
- Föreskrift om ordination och hantering av läkemedel inklusive en handbok.

Nationellt patientsäkerhetsarbete

- En handbok för markörbaserad journalgranskning i hemsjukvården utvecklas under 2017.
- Ett utbildningsmaterial om bemötande publiceras under 2017.
- En webbaserad utbildning om fallprevention publiceras under 2017
- Ett digitalt pedagogiskt stöd för förändrings- och utvecklingsarbete tas fram under 2017. Stödet vänder sig till chefer inom vården.

Sammanfattning

- Fram till mitten av 2015 minskade andelen vårdtillfällen med vårdskador successivt. Därefter verkar trenden ha planat ut eller vara svagt uppåtgående.
- Patienternas anmälningar till patientnämnderna, Inspektionen för vård och omsorg (IVO) och Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag (Löf) ökar.
- Överbeläggningarna och utlokaliseringarna inom den somatiska slutenvården har ökat från 2013 till 2016.
- Utlokaliserade patienter har dubbelt så hög andel vårdtillfällen med vårdskador än patienter som vårdas på disponibel vårdplats.

Sammanfattning

- Förebyggande åtgärder för trycksår, fall och undernäring vidtas i begränsad omfattning.
- Förekomsten av vårdrelaterade infektioner och trycksår är i stort sett oförändrad jämfört med tidigare år.
- Användningen av läkemedel som bedöms vara olämpliga för äldre fortsätter att minska.
- Diagnostik och diagnostiska fel i hälso- och sjukvården är ett område som bör uppmärksammas mer i patientsäkerhetsarbetet.

**Mer information finns på:
www.socialstyrelsen.se**

**Direktkontakt:
carina.skoglund@socialstyrelsen.se**